

PUŠTÍK OBECNÝ (*STRIX ALUCO*)

Robert Doležal

Nejen v hlubokých lesích vás může za šera vystrašit tajuplné soví zahoukání. Táhlé, na konci klesající „hů huhuhuhů“ se dá zaslechnout i ve větších parcích, a třeba i na zastávce tramvaje uprostřed setmělých městských ulic, jak mi potvrdil jeden můj kolega. Zmíněný melancholický a na konci jakoby zadržávající hlas patří samci puštíka obecného (*Strix aluco*) a můžete se s ním setkat po celý rok, zvláště pak na jaře, kdy jím vyznačuje svoje teritorium.

Puštík obecný patří spolu s kalousem ušatým (*Asio otus*) k našim nejběžnějším sovám a svým výskytem pokrývá celou Evropu do poloviny Skandinávie na severu. Jeho životním prostředím jsou převážně listnaté a smíšené lesy, ale osidluje i lesy jehličnaté. Protože není závislý na určitém druhu potravy ani na prostředí, dokázal se velmi dobře přizpůsobit podmínkám ovlivněným lidskou činností – bez problémů kolonizuje lidská sídla, žije v rozsáhlých parcích, na hřbitovech či v alejích starých stromů (Hudec 2006). Jeho populace v ČR je stabilní s odhadem početnosti 10–18 tis. párů.

Popis

Puštík obecný je středně velká zavalitá sova s velkou hlavou, tmavými očima a nepříliš dlouhým ocasem. Základní barva opeření je značně variabilní, od šedé přes hnědou až po červenohnědou. Svrchu bývá tmavší s tmavými a světlými skvrnami, naspodu světlejší s tmavým podélným skvrněním. Kolem očí má „závoj“. Čerstvě vyvedená mláďata v prachovém šatě jsou podobná mláďatům kalouse. Rozeznají se od nich podle tmavých očí (kalous má oranžové) a zaobleného temene u kalousů jsou hrbolky v místech budoucích „oušek“ (Hudec, Šťastný a kol., 2005).

Způsob života

Puštík obecný vede noční způsob života. Přes den odpočívá na větvích blízko kmene stromu a za potravou vylétá až po setmění, kdy se také ozývá. Zmíněný samčí teritoriální hlas doplňuje samice často v blízkosti hnízda s mláďaty svým pronikavým kivit. Hlas mláďat, kterým se snadno prozradí a kterým se vytrvale ozývají několik týdnů, připomíná sípavé „k-sít“.

Jedná se o stálého ptáka, který v jednu zabraném teritoriu setrvává po celý život. Zdá

Puštík obecný.

Foto: Robert Doležal

Puštík obecný.

Foto: Robert Doležal

se, že i jednou vytvořené páry jsou trvalé. Mladí ptáci se rozletují obvykle jen v okruhu 30 km od hnízda. Tok začíná koncem zimy – většinou v polovině února – a krom hlasů je doprovázen klapáním zobáku a tichým tleskáním křídel. Hnízdo bývá nejčastěji v dutinách starých stromů nedaleko okraje lesa, ale využívány bývají i stará hnízda dravců, budky, půdy domů, výklenky staveb, a někdy je hnízdo i na zemi či v opuštěné noře. V průběhu března se v hníždě objevuje průměrně 2–5 vajec. Samice je snáší ve dvou- až tří denních intervalech a sedí na nich od snesení prvního. Mláďata se líhnou postupně po 28–30 dnech sezení. Prvních asi 10 dní po vylíhnutí mláďat s nimi samice zůstává na hníždě. V této době je velice agresivní a nebojí se napadnout každého vetřelce – třeba i člověka. Později přinášejí na hnízdo potravu oba rodiče. Péče o mladé trvá

27–35 dní. Ta jsou vzletná až ve stáří kolem 50 dnů (Hudec K., Šťastný K. a kol., 2005). Puštíci obecní hnízdí jen jednou ročně.

Budka pro puštíka.

Foto: Libor Dvořák

Mladý puščík obecný.

Foto: Petr Mückstein

Význam a ochrana

Jak už bylo řečeno, potravní nároky puščíka obecného nejsou vyhraněné – patří sem savci, ptáci, plazi, obojživelníci i ryby. Drobní hlodavci zastoupení hrabošem polním (*Microtus arvalis*), myšicemi (*Apodemus* sp.), rejsky (*Sorex* sp.) a norníkem rudým (*Clethrionomys glareolus*) tvoří za určitých podmínek (zejména v letech jejich gradace) v určitých oblastech podstatnou část jejich jídelníčku, a proto je tento druh hodnocen jako jednoznačně užitečný pro naše hospodářství s tím, že si zasluhuje ochranu. Jeho podpora coby predátora v rámci biologické ochrany lesních a zemědělských kultur by měla být samozřejmá.

Základní možností ochrany je aktivní podpora jeho hnízdění vyvěšováním budek (sovníků) s půdorysem 30x40 cm, výškou 45–60 cm a průměrem vletového otvoru 10–14 cm. Budky mohou být i plastové – jsou lehčí a mají delší životnost. V tomto případě by měly mít objem 40–60 l s vletovým otvorem o rozměrech 15x15 cm vyříznutým v horní třetině nádoby. Spodní hrana vletového otvoru by měla být opatřena pryžovou hadicí, dno budky odtokovými otvory a ve stěnách by měly být

Puščík obecný.

Foto: Robert Doležal

dvě řady otvorů o průměru 0,5 cm k zajištění odvětrávání hnízdní dutiny (Folk, 1986). Místa vhodná k vyvěšení budek je dobré si vytipovat

už začátkem roku podle toho, kde se puščíci ozývají, nebo později během roku podle vhodnosti biotopu. Budky se vyvěšují na podzim v průběhu října a listopadu nejlépe na staré stromy nedaleko okraje lesa do výšky 5–10 m. Dobré je, aby se v blízkosti nacházela pole, louky nebo pastviny, tedy lokality vhodné k lovu.

I v případě puščíka obecného platí to, že pokud chceme cíleně v určité oblasti zvýšit pomoci sov či dravců predáční tlak na drobné hlodavce, musíme přistoupit k hnízdní podpoře na co největším území. Snížíme tak nebezpečí, že lovící jedinci rychle opustí zájmový prostor, pokud se objeví nadbytek kořisti v širším okolí (Dusík, 2010). Stejně tak při nedostatku potravy zůstanou ptáci v zájmové oblasti, byť větší část párů nezahnízdí, nebo vyvede jen nízké počty mláďat.

Seznam použité literatury je k dispozici u autora.

Autor: Ing. Robert Doležal
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů,
pobočka Brno
E-mail: dolezal.robert@uhul.cz